

Seisukohavõtt andmekaitse ja konkurentsioiguse koosmõju kohta

Vastu võetud 16. jaanuaril 2025

Kokkuvõte

Isikuandmete kaitse ja konkurentsiasutuste vahelise koostöö edendamine võib osutuda kasulikuks üksikisikute kaitsmisel ja neile valikuvõimaluste pakkumisel. Ettevõtete ärimudelite arenguga muutuvad isikuandmed ja nende töötlemise suhtes kohaldatavad normid üha olulisemaks. Seetõttu on tähtis kaaluda viise, kuidas edendada sidusust eraldiseisvate, kuid omavahel seotud reguleerimisvaldkondade vahel, pidades seejuures silmas riske, mis tulenevad nende ebaühtlasest kohaldamisest üksikisiku ja ühiskonna tasandil. See nõuab paremat arusaamist andmekaitstes ja konkurentsioiguses kasutatavate mõistete vahelisest seosest, et tugevdada andmekaitseasutuste suutlikkust võtta arvesse majanduslikku konteksti ning konkurentsiasutuste suutlikkust võtta oma hinnangutes ja otsustes arvesse võimalikke asjakohaseid andmekaitsekaalutlusi.

- Vastavalt Euroopa Liidu Kohtu otsusele kohtuasjas C-252/21 **on andmekaitse- ja konkurentsiasutuste vaheline koostöö mõnel juhul kohustuslik, mitte vabatahtlik.**
- Poliitikakujundajad **peaksid olema teadlikud, et digivaldkonna üle järelevalvet teostavad pädevad reguleerivad asutused ja organid peavad teatavatel juhtudel tegema tihedamat koostööd.**
- Praegu **on asutustevahelise koostöö tase liikmesriigiti väga erinev ega ole ELi õigusega ühtlustatud.**
- Asutustesiseste meetmetega, nagu spetsiaalse tiimi loomisega koostööülesannete koordineerimiseks ja **teiste asutuste jaoks ühtse kontaktpunktina tegutsemiseks, oleks võimalik edendada koostööd teiste järelevalveasutustega.**
- Tõhusa koostöö tagamiseks peaksid asutused **omandama põhiteadmised** ja mõistma teiste asjaomaste asutuste kasutatavast reguleerivast raamistikust.

Sisukord

1	SISSEJUHATUS	4
2	KOOSTÖÖ JA LÄHENEMISE EDENDAMINE	4
2.1	Üksikisikute kaitse	4
2.2	Andmekaitse areng digimajanduse arengu kontekstis.....	5
3	KUIDAS MÕISTEID OMAVAHEL SIDUDA?	6
3.1	Üksikisikute ja nende otsusvõime kaitsmine.....	6
3.2	Artikli 5 lõike 1 punkti a kohane seaduslikkuse põhimõte: Meta juhtumi kohaldamine isikuandmete kaitse üldmääruse raames	7
3.3	Näide andmekaitsega arvestamisest	7
4	KOOSTÖÖ TOETAMINE.....	8
4.1	Miks peaksid andmekaitse- ja konkurentsiasutused tegema koostööd	8
4.2	Olemasolevad koostöömudelid ELi liikmesriikides.....	8
4.3	Koostöö parandamise võimalused	9
5	JÄRELDUS	10

Euroopa Andmekaitseenõukogu on võtnud vastu järgmise seisukoha.

1 SISSEJUHATUS

1. Andmekaitset reguleerivate asutuste jaoks tekitavad hiljutised muutused õigusmaastikul andmekaitse- ja konkurentsioiguse kokkupuutepunktis mitmeid probleeme. Kohtuasjas *Meta vs. Bundeskartellamt*¹ tehtud otsusest nähtub, et andmekaitse ja konkurentsi reguleerimise eesmärgid ei ole alati võimalik eraldi saavutada. Selle asemel võib reguleerivate asutustel olla vajalik teha koostööd ja koordineerida oma tegevusi, et uurida koostoimet ning osaleda sidusas, tõhusas ja täiendavas järelevalvetegevuses. Selline koostöö võib olla kasulik üksikisikutele, äriühingutele ja muudele üksustele: see võimaldab erinevatel reguleerivate asutustel kaitsta üksikisikuid ELis kõige tulemuslikumal ja tõhusamal viisil ning tagab õigusnormide järjepideva tõlgendamise ja kohaldamise.
2. Kuigi isikuandmete kaitse üldmäärust ja konkurentsioigust võidakse kohaldada samade osapoolte ja tegevuste suhtes, on selgelt tegemist erinevate õigusvaldkondadega, mis põhinevad erinevatel õiguslikel mõistetel ja eesmärkidel ning millel on oma jõustamisraamistikud. Kui andmekaitseõiguse eesmärk on tagada andmesubjektide põhiõigus oma isikuandmete kaitsele, eelkõige isikuandmete ebaseadusliku, ebaõiglase ja läbipaistmatu töötlemise eest,² siis konkurentsioiguse eesmärk on kaitsta turgude tõhusat toimimist³. Seega tuleb analüüsida olukordi, kus tekib andmekaitse ja konkurentsi vaheline koosmõju.
3. Käesolevas seisukohavõetus esitab Euroopa Andmekaitseenõukogu lühianalüüsi kõnealusest koosmõjust ja annab soovitusi reguleerivate asutuste vahelise olemasoleva koostöö edasiarendamiseks.

2 KOOSTÖÖ JA LÄHENEMISE EDENDAMINE

2.1 Üksikisikute kaitse

4. ELi andmekaitseõigus ja konkurentsioigus on selgelt erinevad õigusraamistikud ja õigusvaldkonnad, millel on erinevad eesmärgid. Neil on siiski mitmeid võimalikke ühiseid jooni, nagu üksikisikute ja nende valikuvabaduse kaitse. Kui andmekaitse eesmärk on kaitsta üksikisikuid nende isikuandmete ebaseadusliku või ebaõiglase töötlemise eest, siis konkurentsivaldkonna eesmärk on tagada tarbijate huvides tingimused ettevõtjate vaheliseks vabaks ja moonutamata konkurentsiks asjaomastel turgudel,⁴ edendades selleks innovatsiooni, pakkumise mitmekesisust ja atraktiivseid hindu⁵. See eesmärk kaitsta üksikisikuid tarbijatena konkurentsioiguses väljendub kartellide ja turgu valitseva seisundi kuritarvitamise keeluse ning konkurentsivastaste ühinemiste vastu võitlemises, mis ilma

¹ 4. juuli 2023. aasta kohtuotsus *Meta Platforms jt (C-252/21, ECLI:EU:C:2023:537)*, mida käesolevas seisukohavõetus nimetatakse ka **Bundeskartellamti kohtuotsuseks**.

² Vt Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artikli 8 lõige 1 ja Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi „ELi toimimise leping“) artikli 16 lõige 1, kus on sätestatud, et igaühel on õigus oma isikuandmete kaitsele.

³ Euroopa Komisjon: konkurentsi peadirektoraat, 2017, *EU competition policy in action: COMP in action*, Euroopa Liidu Väljaannete Talitus. <https://data.europa.eu/doi/10.2763/897035>

⁴ Vt ELi toimimise lepingu artiklid 101 ja 102.

⁵ Euroopa Komisjon: konkurentsi peadirektoraat, 2024, *Protecting competition in a changing world: Evidence on the evolution of competition in the EU during the past 25 years*. Euroopa Liidu Väljaannete Talitus. <https://data.europa.eu/doi/10.2763/089949>

sekkumiseta võivad põhjustada tarbijatele kahju kõrgemate hindade, väiksema valiku või madalama kvaliteedi ja innovatsiooni näol⁶.

5. Isikuandmete kaitse ja konkurentsi vahelise seose tugevdamine võib toetada üksikisikute kaitset ja tarbijate heaolu, tugevdades nende põhiõiguste austamist ja konkurentsivõimeliste turgude nõuetekohast toimimist.
6. Seetõttu oleks kasulik tugevdada koostööd andmekaitse- ja konkurentsiasutuste vahel, eriti juhtudel, kus konkurentsioiguse kohaldamine ja andmekaitse-eeskirjade kohaldamine on omavahel selgelt seotud. See aitaks varakult tuvastada ja lahendada pingeid, mis võivad tekkida teatavates olukordades mõlema õigusvaldkonna vahel. Sel viisil võimaldaks tihedam asutustevaheline koostöö parandada nende tegevuse järjepidevust ja tulemuslikkust, millest saaksid kasu nii üksikisikud kui ka üksused, kes peavad vastama mõlema valdkonna seadusest tulenevatele nõuetele.

2.2 Andmekaitse areng digimajanduse arengu kontekstis

7. Digimajandus on toonud isikuandmed paljudes ärimudelites keskele kohale. Selle tulemusena on andmekaitse muutunud mõnel juhul konkurentsi oluliseks parameetrik⁷. Samal ajal on ELi andmekaitseõiguse eesmärk vältida isikuandmete ebaseaduslikku ja ebaõiglast töötlemist, sealhulgas juhtudel, kus vastutavate töötlejate ja isiku, kelle isikuandmeid kogutakse, vahel esineb ebavõrdne jõusuhe.
8. Oma uues teatises asjaomase turu määratlemise kohta⁸ tunnistab komisjon, et asjaomase turu määratlemisel võib tarbijatele pakutav eraelu puutumatuse ja isikuandmete kaitse olla üks arvesse võetavatest konkurentsiparameetritest⁹. Teisisõnu peetakse eraelu puutumatust üheks parameetrik, eriti „digi- ja tehnoloogiavaldkonnas ühinemiste hindamisel“¹⁰.
9. Konkurentsivõimeline turg võib olla eraelu puutumatust soodustavate võimaluste loomisel otsustavaks hõlbustavaks teguriks¹¹. Teisisõnu, kui tarbijal on turul erinevad võimalused, võib see soodustada kogutud isikuandmete hulga minimeerimist või vältida erinevatest allikatest pärit isikuandmete massilist kombineerimist ja kasutamist, mis on kasutajatele kahjulik¹². Vastupidine

⁶ Näiteks on ELi toimimise lepingu artiklis 102 sätestatud, et turgu valitseva seisundi kuritarvitamine seisneb „toodangu, turgude või tehnilise arengu piiramises tarbijate kahjuks“.

⁷ Vt ka Euroopa Komisjon, [2024. aasta aprilli konkurentsipoliitika ülevaade, Non-Price Competition: EU Merger Control Framework and Case Practice \(Hinnaväline konkurents: ELi ühinemiskontrolli raamistik ja praktika\), väljaanne nr 1, lk 4](#). Kohtuasjas C-252/21 tehtud otsuse punktis 51 on märgitud, et „juurdepääs isikuandmetele ja võimalus neid andmeid töödelda on muutunud digitaalmajanduse ettevõtjate vahelise konkurentsi oluliseks näitajaks. Seetõttu eiraks isikuandmete kaitse normide väljajätmine õiguslikust raamistikust, mida konkurentsiasutused peavad turgu valitseva seisundi kuritarvitamise analüüsimisel arvesse võtma, selle majandusliku arengu tegelikkust ja võiks kahjustada konkurentsioiguse tõhusust liidus.“

⁸ Euroopa Komisjon, 2024, komisjoni teatis „Komisjoni teatis asjaomase turu määratlemise kohta liidu konkurentsioiguse kohaldamisel“, *Euroopa Liidu Teataja*, C 1645, ELI:

<http://data.europa.eu/eli/C/2024/1645/oj>

⁹ Euroopa Komisjon, 22. veebruar 2024, Komisjoni teatis asjaomase turu määratlemise kohta liidu konkurentsioiguse kohaldamisel, *Euroopa Liidu Teataja*, C/2024/1645, punkt 13.

¹⁰ Hinnaväline konkurentsi kontekstis, vt Euroopa Komisjon, [2024. aasta aprilli konkurentsipoliitika ülevaade, Non-Price Competition: EU Merger Control Framework and Case Practice \(\(Hinnaväline konkurents: ELi ühinemiskontrolli raamistik ja praktika\), väljaanne nr 1, punkt 1.3, lk 5](#).

¹¹ Euroopa Komisjon, 20. detsember 2020, komisjoni talituste töödokument „Mõju hindamise aruanne, mis on lisatud dokumendile „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus konkurentsile avatud ja õiglaste turgude kohta digisektoris (digiturgude õigusakt)“, punktid 65–66.

¹² OECD, 13. juuni 2024, „The intersection between competition and data privacy – Background Note“, punktid 39, 47 ja 57, lk 11.

variant on samuti võimalik. Nii on see väljatõrjumisstrateegiate puhul, mis piiravad turul osalejate arvu ja võivad seega kunstlikult mõjutada eraelu puutumatust toetavate lahenduste arvu. Kaubanduslike alternatiivide puudumine võib viia selleni, et kasutajad otsustavad eraelu puutumatust vähem kaitsvate toodete kasuks.

10. Digisektoris võib turgu valitsevas seisundis ettevõtete käitumine tekitada küsimusi isikuandmete töötlemise rolli kohta selle positsiooni tugevdamisel ja kasutamisel. Andmepõhised eelised, mis tulenevad eri allikatest pärit isikuandmete kombineerimisest ja riskasutamisest pääsuvalitsejate poolt digiturgudel, ning riskid, mida sellised eelised selliste turgude õiglusele ja konkurentsile kujutavad, joonistuvad välja digiturgude määruse artikli 5 lõikes 2 sätestatud keeldudes¹³.

3 KUIDAS MÕISTEID OMAVAHEL SIDUDA?

3.1 Üksikisikute ja nende otsustusvõime kaitsmine

11. Bundeskartellamti kohtuotsuses selgitas Euroopa Liidu Kohus turgu valitseva seisundi rolli isikuandmete kaitse üldmääruse kohase nõusoleku kehtivuse raames. Turgu valitsev seisund ei tähenda automaatselt, et nõusolek on kehtetu¹⁴. Nõusoleku kehtivuse tagamiseks on siiski vaja täita teatavaid tingimusi,¹⁵ sest turgu valitsev seisund võib mõjutada „selle kasutaja valikuvabadust, kellel ei pruugi olla võimalik kahjulike tagajärgedeta nõusoleku andmisest keelduda või seda tagasi võtta“¹⁶ ning „võib panna andmesubjekti ja vastutava töötleja selgelt ebavõrdsesse olukorda“¹⁷.
12. Näiteks „saab selgelt ebavõrdse jõusuhte puhul kasutada nõusolekut üksnes „erandlikel asjaoludel“ ja juhul, kui vastutav töötleja suudab kooskõlas vastutuse põhimõttega tõendada, et nõusoleku andmata jätmisega ei kaasne andmesubjektile mingeid negatiivseid tagajärgi, eelkõige, kui andmesubjektidele pakutakse alternatiivi, millel ei ole mingit negatiivset mõju“,¹⁸ sealhulgas võimalus, et tekib diskrimineerimine või sotsiaalne tõrjutus, eriti juhtudel, kui digiteenustel on oluline roll või need on otsustava tähtsusega üksikisikute ühiskondlikus elus osalemisel või erialavõrgustikele juurdepääsul, eriti seotuse või võrguefekti korral¹⁹. Turgu valitsev seisund võib seega olla kasulik selleks, et hinnata, millal vastutava töötleja käitumine võib kasutajaid mõjutada. See mõiste ei ole aga iseenesest piisav, et hinnata nõusoleku kehtivust isikuandmete kaitse üldmääruse alusel, kuid sellest on kasu ebavõrdse jõusuhte üldisemal hindamisel isikuandmete kaitse üldmääruse raames. Lisaks ei pea vastutav töötleja olema „turgu valitsevas seisundis“ ELi toimimise lepingu artikli 102 tähenduses, et isikuandmete kaitse üldmääruse täitmise seisukohast pidada tema turupositsiooni oluliseks²⁰.

¹³ [Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. septembri 2022. aasta määrus \(EL\) 2022/1925, mis käsitleb konkurentsile avatud ja õiglaseid turge digisektoris ning millega muudetakse direktiive \(EL\) 2019/1937 ja \(EL\) 2020/1828 \(digiturgude määrus\)](#)

¹⁴ Bundeskartellamti kohtuotsus, punkt 154.

¹⁵ [Euroopa Andmekaitsealase nõukogu 17. aprilli 2024. aasta arvamus 08/2024 kehtiva nõusoleku kohta suurte digiplatvormide poolt kasutusele võetud nõusoleku või tasu mudelite kontekstis.](#)

¹⁶ Bundeskartellamti kohtuotsus, punkt 148, milles viidatakse isikuandmete kaitse üldmääruse põhjendusele 42.

¹⁷ Samas, punkt 149, milles viidatakse isikuandmete kaitse üldmääruse põhjendusele 43 ja artikli 7 lõikele 4.

¹⁸ [Euroopa Andmekaitsealase nõukogu, 17. aprill 2024, Arvamus 08/2024 kehtiva nõusoleku kohta suurte digiplatvormide poolt kasutusele võetud nõusoleku või tasu mudelite kontekstis, punkt 79, lk 21.](#)

¹⁹ [Samas, punkt 182, lk 39.](#)

²⁰ Samas, punktid 103–105.

3.2 Artikli 5 lõike 1 punkti a kohane seaduslikkuse põhimõtte: Meta juhtumi kohaldamine isikuandmete kaitse üldmääruse raames

13. Euroopa Liidu Kohus otsustas, et kui konkurentsiasutused hindavad, kas ettevõtja kuritarvitab oma turgu valitsevat seisundit Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELi toimimise leping) artikli 102 tähenduses, võib ta tingimusel, et ta on järginud järelevalveasutustega lojaalse koostöö kohustust, oma analüüsi raames tuvastada, et selle ettevõtja koostatud tüüpitingimused, mis puudutavad isikuandmete töötlemist, ja nende tingimuste rakendamine ei ole selle määrusega kooskõlas, kui selline järeldus on vajalik niisuguse kuritarvituse tuvastamiseks²¹. Konkurentsiasutuste hinnangud selle kohta, kas üldised kasutustingimused on kooskõlas isikuandmete kaitse üldmäärusega ELi toimimise lepingu artikli 102 kohaldamisel, ei saa siiski asendada pädeva andmekaitseasutuse,²² eelkõige juhtiva järelevalveasutuse hinnangut piiriülese töötlemise korral Euroopa Liidus.²³ Euroopa Liidu lepingu (ELi leping) artikli 4 lõike 3 alusel leidis Euroopa Liidu Kohus, et erinevad asjaomased riiklikud asutused on kõik seotud lojaalse koostöö kohustusega ning et konkurentsiasutused on kohustatud andmekaitseasutustega konsulteerima ja nendega koostööd tegema, kui neil palutakse oma volituste kasutamisel kontrollida, kas ettevõtja tegevus on kooskõlas isikuandmete kaitse üldmääruse sätetega²⁴. Seetõttu on vastavalt Euroopa Liidu Kohtu otsusele reguleerivate asutuste vaheline koostöö mõnel juhul kohustuslik, mitte vabatahtlik. Euroopa Kohtu väljakujunenud kohtupraktika kohaselt tähendab ELi lepingu artikli 4 lõikes 3 sätestatud lojaalse koostöö põhimõte, et liit ja liikmesriigid, sealhulgas nende haldusasutused, peavad liidu õigusega hõlmatud reguleerimisvaldkondades täielikus vastastikus austuses üksteist abistama aluslepingutest tulenevate ülesannete täitmisel²⁵. Eelkõige peavad liikmesriigid võtma kõik asjakohased meetmed, et täita liidu õigusest tulenevaid kohustusi, ja hoiduma kõigist meetmetest, mis võiksid ohustada liidu õiguse eesmärkide saavutamist²⁶.
14. Euroopa Liidu Kohtu otsus innustab asutusi oma koostööd ühtlustama ja leppima kokku praktilisi viise üksteisega konsulteerimiseks.

3.3 Näide andmekaitsega arvestamisest

15. Tuginedes näiteks Euroopa Andmekaitseinspektori loodud digitaalse teabevõrgustiku kogemustele ja oma esimestele arvamustele sidusa rakendamise vajaduse kohta,²⁷ avaldas Euroopa Andmekaitseinspektori 2020. aastal avalduse ühinemiste mõju kohta eraelu puutumatusel,²⁸ milles tõstetakse esile ohu, et suured tehnoloogiaettevõtted võivad tundlikke isikuandmeid veelgi rohkem kombineerida ja koguda. Euroopa Andmekaitseinspektori tuletab meelde, et „ühinemise pikemaajalist mõju isikute majanduslike, andmekaitsealaste ja tarbijaõiguste kaitsele tuleb hinnata iga kord, kui

²¹ *Bundeskartellamti* kohtuotsus, punkt 62.

²² Isikuandmete kaitse üldmääruse artikkel 55.

²³ Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 56 kohaselt on juhtiv järelevalveasutus vastutava töötleja või volitatud töötleja peamise või ainsa tegevuskoha järelevalveasutusena pädev tegutsema juhtiva järelevalveasutusena kõnealuse vastutava töötleja või volitatud töötleja tehtud piiriülese isikuandmete töötlemise toimingu suhtes kooskõlas isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 60 sätestatud menetlusega.

²⁴ *Bundeskartellamti* kohtuotsus, punktid 54, 58 ja 59.

²⁵ Samas, punkt 53 ja ELi lepingu artikli 4 lõige 3.

²⁶ Vt selle kohta 7. novembri 2013. aasta kohtuotsus *UPC Nederland* (C-518/11, EU:C:2013:709), punkt 59, ja 1. augusti 2022. aasta kohtuotsus *Sea Watch* (C-14/21 ja C-15/21, EU:C:2022:604), punkt 156.

²⁷ Euroopa Andmekaitseinspektori arvamus „Eraelu puutumatus ja konkurentsivõime suurandmete ajastul“ https://www.edps.europa.eu/sites/default/files/publication/14-03-26_competition_law_big_data_en.pdf
Euroopa Andmekaitseinspektori arvamus „Põhiõiguste sidusa jõustamise kohta suurandmete ajastul“ https://www.edps.europa.eu/sites/default/files/publication/16-09-23_bigdata_opinion_en.pdf

²⁸ [Euroopa Andmekaitseinspektori 19. veebruari 2020. aasta avaldus ühinemiste mõju kohta eraelu puutumatusel.](#)

tehakse oluline ühinemise ettepanek²⁹. Samuti märgitakse selles, et „Euroopa Andmekaitsevennukogu võtab arvesse kõnealuse ühinemise võimalikku mõju isikuandmete kaitsele Euroopa Majanduspiirkonnas“³⁰. Seega tuleks ühinemiste hindamisel vajaduse korral hoolikalt arvesse võtta eraelu puutumatust ja andmekaitset³¹.

16. Arvestades ELi andmekaitse võimalikku mõju ühinemiste hindamisele, võib tihedam koostöö konkurents- ja andmekaitseasutuste vahel, sealhulgas ELi tasandil, aidata reguleerivatel asutustel saada täpsemat teavet võimalike isikuandmetega seotud küsimuste kohta.

4 KOOSTÖÖ TOETAMINE

4.1 Miks peaksid andmekaitse- ja konkurentsiasutused tegema koostööd

17. Euroopa Andmekaitsevennukogu on uurinud asutustevahelise koostöö küsimust, näiteks kuulates selle valdkonna eksperte ja algatades uuringu, et mõista, kuidas erinevad asutused omavahel koostööd teevad.
18. Sellest tegi Euroopa Andmekaitsevennukogu järgmised järeldused: hea asutustevaheline koostöö edendab konkurents- ja andmekaitse valdkonnas tehtud otsuste sidusust ja koostöid. See ei too kasu mitte ainult üksikisikutele, vaid ka ettevõtjatele, parandades arusaamist sellest, kuidas õigusraamistikke kohaldatakse.
19. Lisaks võib mõlema õigusvaldkonna õigusaktide ja kohtupraktika arenedes vajadus asjaomaste pädevate asutuste vahelise koostöö järele isegi suurened.

4.2 Olemasolevad koostöömudelid ELi liikmesriikides

20. Praegu on asutustevahelise koostöö tase, mis sõltub nii õigusraamistikust kui ka muudest elementidest, nagu näiteks asutuste vastastikuse usalduse tasemest, liikmesriigiti väga erinev ega ole ELi õigusega ühtlustatud. Euroopa Andmekaitsevennukogu analüüsis 2023. aasta septembris ELi liikmesriikide olemasolevaid koostöömudeleid. Koostöö ametlikkuse taseme põhjal ilmneb järgmine olukord.
 - A. Mõnes liikmesriigis puuduvad konkreetsed õigusnormid, mis kohustavad või võimaldavad koostööd andmekaitseasutuste ja konkurentsiasutuste vahel, samuti puudub vabatahtlik regulaarne ja süstemaatiline koostöö. Koostöö toimub mitteametlikult *ad hoc* konsultatsioonide kaudu, nt haldusmenetluste või valdkondlike uurimiste või juhuslike ühisprojektide raames sellistes valdkondades, kus reguleerimispädevus kattub, või poliitikat käsitlevate dokumentide koostamise kaudu.
 - B. Koostöö võib toimuda ka ilma riigisiseses õiguses sätestatud konkreetse õigusliku aluseta korrapärase, koordineeritud ja süstemaatilise koostöö kaudu. Sellist korda võib kehtestada ühiselt koostatud koostööprotokollides, ühisdeklaratsioonides või vastastikuse mõistmise memorandumites. Sellistes kokkulepetes, mis ei ole tingimata õiguslikult siduvad,

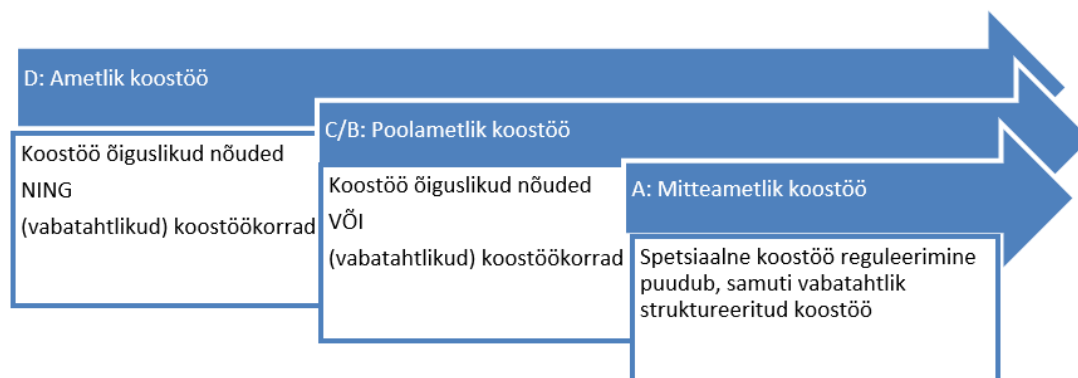
²⁹ [Samas.](#)

³⁰ [Samas.](#)

³¹ Vt ka Euroopa Komisjoni 2024. aasta aprilli konkurentsipoliitika ülevaade, Non-Price Competition: EU Merger Control Framework and Case Practice (Hinnaväline konkurents: ELi ühinemiskontrolli raamistik ja praktika), väljaanne nr 1, lk 5.

kirjeldatakse üksikasjalikult meetodeid nagu ühisseminarid, koolitused, üritused, regulaarsed kohtumised ja parimate tavade jagamine.

- C. Mõnes liikmesriigis on koostöö reguleeritud sõnaselgete õiguslike nõuete alusel. Konkreetne koostöövorm sõltub konkreetsest juhtumist. Seda liiki koostöö tulemuseks on tavaliselt teise asutuse taotlusel koostatud arvamused juhtumite kohta.
- D. Ametliku või süstemaatilise koostöö kõrgeim tase on saavutatud liikmesriikides, kus on kehtestatud nii õiguslikud nõuded kui ka asutustevahelise koostöö praktiline kord.

- 21. Isegi ametliku koostöö miinimumtase võimaldab ametiasutustel teha konkreetsetes küsimustes koostööd aeg-ajalt omavahel ühendust pidades. Teataval asjaoludel võib esineda juhtumeid, kus need asutused on kohustatud koostööd tegema lojaalse koostöö põhimõtte alusel.

4.3 Koostöö parandamise võimalused

- 22. Asutustel võib olla kasulik üksteiselt õppida, teha *ad hoc* konsultatsioonidest olenemata kindlaks ühist huvi pakkuvad küsimused ja võimalikud koostöö valdkonnad, vähendada koostööd takistavad asjaolud ja töötada ühiselt välja strateegilised meetmed. Selleks võiks **koostööraamistike**, nt halduskokkulepete, ühisdeklaratsioonide või vastastikuse mõistmise memorandumite raames kokku leppida töötubade, mitteametlike või korrapärase kohtumiste või ekspertide töörühmade korraldamises. Nendes vahendites võib sätestada ka asutustevahelise koostöö peamised põhimõtted, meetodid ja reeglid (nt kasutatava teabevahetusvormi, vastamise tähtajad – sealhulgas võimalike asjakohaste vastuväidete tähtajad –, ühised suunised, poliitilised soovitusused jne) ning iga asutuse poolt varem tehtud otsuste ja karistuste läbivaatamine. Need kokkulepped võivad reguleerida ka seda, kui palju teavet jagatakse, millist teavet on võimalik vahetada (nt isikuandmed) ja mil määral on asjaomaste asutuste vahel oodata konkreetse teema koordineerimist.
- 23. Võttes arvesse asjaomase liikmesriigi põhiseaduslikku ja haldusraamistikku, peaksid **riigi seadusandja ja/või valitsus olema teadlikud ka tihedama koostöö vajadusest reguleerivate asutuste ja organite vahel digisektoris**. See võib olla oluline ka selleks, et tagada asutustele tõhusa koostöö tegemiseks vajalikud vahendid ja ressursid ning käsitleda õiguslikke nõudeid, mis võivad takistada asutustel jagamast teavet ja seega tegemast uurimiste ajal tulemuslikult koostööd.
- 24. Asutustes võetavate meetmetega, nagu spetsiaalse tiimi loomine koostööülesannete koordineerimiseks ja teiste asutuste jaoks **ühtse kontaktpunktina** tegutsemiseks, oleks võimalik edendada koostööd teiste järelevalveasutustega. Kasulikuks võib osutuda ka kontaktpunktidele korrapärase koolituste korraldamine asjaomase õigusmaastiku ja üldisemalt sellega seotud koostöö

õiguslike suundumuste kohta ning nende osalemine vastavates töörühmades või võrgustikes³². Lisaks peaksid asutused tõhusa koostöö tagamiseks **omandama põhiteadmisi** ja tundma regulatiivset raamistikku, mille üle teostavad järelevalvet nende kolleegid teistest õigusvaldkondadest. Näiteks oleks andmekaitseasutustel enne konkurentsiasutusega konkreetses küsimuses arutelude alustamist kasulik omada esialgset arusaama asjaomase turu mõistest üldiselt, kas teatavatel üksustel sellel turul on (või võib olla) turgu valitsev seisund jne.

25. Võib esineda olukordi, kus **süsteemaatilisem ja korrapärasem koostöövorm** võib olla eelistatav või isegi vajalik, et tagada erinevate ELi õigusaktide ühtne ja tõhus kohaldamine (vt joonised eespool, C ja D). Koostööprotokollide kehtestamine erinevate pädevate asutuste vahel lojaalse koostöö kohustuse alusel võib olla kõige tõhusam viis tagada sobiva ulatusega ja sobival ajal toimuvad vastastikused konsultatsioonid. See võib aidata vältida ka topeltkaristamist juhtudel, kui kaks pädevat asutust otsustavad määrata samale üksusele sama tegevuse eest sanktsioonid kahe või enama eraldiseisva õigusraamistiku alusel³³.
26. Samuti võiks võimalikult suures ulatuses ja kooskõlas asjakohase õigusraamistikuga jätkata valdkonnapõhiseid ühisuurimisi ja -juurdlusi, mis on veelgi tõhusam vorm asutustevaheliseks koostööks.

5 JÄRELDUS

27. Isikuandmete kaitse ja konkurentsiasutuste vahelise koostöö edendamine võib parandada mõlema õiguskorra suutlikkust kaitsta andmesubjekte ja teenuste kasutajaid. Ettevõtete ärimudelite arenedes muutuvad isikuandmed ja nende töötlemise suhtes kohaldatavad normid üha olulisemaks. Seetõttu on tähtis kaaluda viise, kuidas suurendada sidusust eraldiseisvate, kuid omavahel seotud regulatsioonide vahel, pidades seejuures silmas mõju, mis tuleneb nende ebaühtlasest kohaldamisest üksikisiku ja ühiskonna tasandil. Eelkõige nõuab see paremat arusaamist andmekaitstes ja konkurentsioiguses kasutatavate mõistete vahelisest seosest, et tugevdada andmekaitseasutuste suutlikkust võtta arvesse praegust majanduslikku konteksti ning konkurentsiasutuste suutlikkust võtta oma hinnangutes ja otsustes arvesse asjakohaseid andmekaitsekaalutlusi.

Euroopa Andmekaitsekoostöö nimele
eesistuja

Anu Talus

³² Näiteks: Euroopa Andmekaitsekoostöö konkurents- ja tarbijaõiguse rakkerühm (TF C&C), üleilmse eraelu puutumatuse assamblee digikodanike ja tarbijate töörühm (GPA DCCWG), teabevahetus tarbijakaitsealase koostöö võrgustikuga CPC-DPA võrgustiku raames. Ülevaade Euroopa Andmekaitsekoostöö praegusest koostööst on kättesaadav aadressil https://edpb.europa.eu/our-work-tools/support-cooperation-and-enforcement/international-cooperation-cooperation-other_et.

³³ Euroopa Kohtu 22. märtsi 2022. aasta otsus *bpost SA vs. Autorité belge de la concurrence* (C-117/20, ECLI:EU:C:2022:202). Euroopa Liidu Kohus on seisukohal, et valdkondlike õigusnormide ja konkurentsioiguse kohaste menetluste ja sanktsioonide kehtivaks kumuleerimiseks peab nendel kahel kõne all oleval normistikul olema üldist huvi pakkuvad eraldiseisvad õiguspärased eesmärgid (punkt 44). Peale selle peavad menetluste ja sanktsioonide kehtivaks kumuleerimiseks olema „selged ja täpsed õigusnormid, mis võimaldavad ette näha, millise tegevuse või tegevusetuse korral võidakse menetlusi ja sanktsioone kumuleerida, ning eri asutuste vaheline koordineerimine, kas need kaks menetlust viidi läbi piisavalt koordineeritult ja ajaliselt lähestikku ning kas sanktsiooni, mis ajaliselt esimese menetluse tulemusel määrati, võeti arvesse teise sanktsiooni hindamisel“ (punkt 51).